

פעם הן לא עברו את הסף

היום הן מורות מצטיינות

בחוד החנית של ה'מאבק' בתנאי הסף הנוקשים שמציב משרד-החינוך לתלמידות המבקשות להשתלב במסלול הוראה, ניצבת מכללת 'בית רבקה' הוראה בתחום ההוראה - בהתאם לגישתו של הרבי - ערך קדוש ושליחות-חיים • הגב' **אסתר הבר**, סגנית המנהל במכללת 'בית רבקה', עוקבת זה שנים מספר אחר מידת הצלחתן של התלמידות שלא עמדו בתנאי הכניסה ובידיה ממצאים מעניינים • האם בעקבות ממצאים אלו יגמיש משרד-החינוך את תנאי הסף או, לחילופין, יגדיל את מכסת התלמידות ה'חריגות'? • סטטיסטיקה של הצלחה

לעצמות תחום עיסוק אחר לחיים. את המדדים הללו קבע משרד-החינוך כאשר המטרה שלו היא ברורה מאוד: לברור מסך כל המועמדים את הטובים ביותר. מהסיבה הזאת גם מעלה משרד-החינוך את גובה הסף כמעט מדי שנה. כך, למשל, אם עד השנה ממוצע הציונים שנדרש בבחינות-הבגרות היה 90, הסף

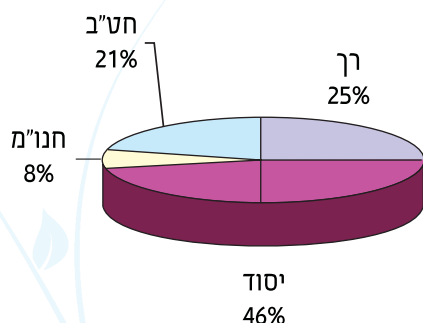
הקריטריונים המקובלים, ברורים ומדידים: ציוני התלמידים במבחני הבגרות והתוצאות שהשיגו בבחינה הפסיכומטרית. נקבע ציון סף בכל אחד משני הרכיבים הנ"ל והשאלה שתחרוץ את דין התלמיד המבקש להשתלב בהוראה היא, אחת - עבר את ציון הסף או לא עבר. עבר, הרי הוא ראוי להיות מורה בישראל. לא עבר, יחפש

שנים האחרונות החלו אנשי חינוך מן השורה הראשונה להעלות ספקות באשר למדדי ההערכה המקובלים כיום, הקובעים אלו מבין התלמידים המסיימים את לימודיהם התיכוניים מתאימים להשתלב במסלול ללימודי הוראה.

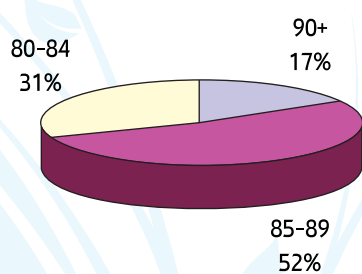
ב

במורות? תמהים שם. אבל לבית רבקה' ההוראה איננה רק עיסוק אלא שליחות-חיים

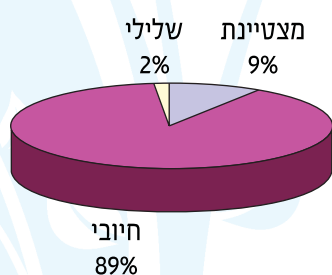
התפלגות תל' חריגות במסלולים

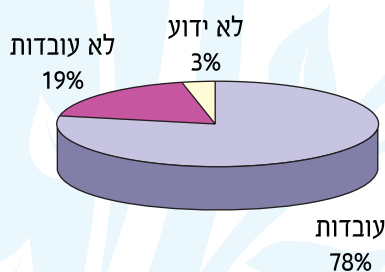
ממוצע ציונים בעבודה מעשית

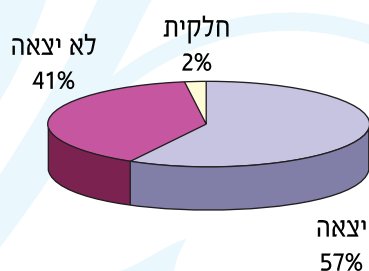
התפלגות התאמה להוראה

התפלגות שיבוץ בהוראה

התפלגות יציאה לשליחות

בלימודי ההוראה.

מכללת 'בית רבקה' מייצגת את האסכולה האחרת, זו שאיננה משלימה עם ההגבלות הנוקשות של משרד-החינוך, והיא ניצבת בחוד החנית של ה'מאבק' בתחום זה כנגד מדיניות המשרד.

"אצלנו ההוראה איננה עניין של תעסוקה ופרנסה בלבד, אלא ייעוד ושליחות-חיים", מסבירה הגב' אסתר הבר, סגנית המנהל במכללת 'בית רבקה'. "הגישה שלנו מושתתת, כמובן, על איך-ספור מכתבים ושיחות-קודש של הרבי אשר בהם הביע את רצונו הק' שכל בת חב"דית המוכשרת לכך, תשתלב בהוראה. הרבי ראה בכך שליחות עליונה שתועלתה כפולה – הן לתלמידה-מורה עצמה והן לכלל ישראל המשווע למחנכים בעלי ערכים ושיעור-קומה".

ביטוי נוסף לגישה המיוחדת שמייצגת מכללת 'בית רבקה' בכל הקשור למסלול ההוראה, ניתן לראות במסע ההסברה והעידוד המקיף שמקיימת הנהלת המכללה מדי שנה בקרב כל התיכונים החב"דיים בארץ, במגמה לסחוף לתחום ההוראה תלמידות רבות ככל האפשר.

עושים שמיניות באוויר

"בגלל החשיבות העליונה שאנחנו רואים בתחום ההוראה ומשום שאנו מבקשים לתת הזדמנות נוספת לבנות שלדעתנו יש להן פוטנציאל חיובי, איננו מוכנים להסתפק במכסה שמקציב לנו משרד-החינוך", אומרת הגב' הבר. "לכן, מדי שנה בשנה אנו 'עושים שמיניות באוויר' כדי לזכות בהיתר לקלוט עוד בת ועוד בת, בתנאי שזו אכן מתאימה להוראה – מעבר למכסה".

כדי להגביר את הלחץ על משרד-החינוך וכדי לשכנע את הגורמים הנוגעים בדבר, בצדקת הדרישה לקלוט יותר בנות 'חריגות', מבצעת הגב' הבר זה שנים מספר מעקב פרטני המתורגם לסטטיסטיקות ודיאגרמות, שמטרתן היא להוכיח את אחוזי ההצלחה המרשימים בקרב אותן תלמידות שלא עברו את ציוני הסף ונקלטו כ'חריגות'.

הנתונים מפתיעים. בעצם, תלוי את מי שואלים. הנה, לדוגמה, מבט על 22 התלמידות שלא עמדו בתנאי הכניסה לפני שלוש שנים וחצי, והתקבלו באופן חריג, והשנה הן תלמידות שנה ד'.

ובכן, שמונה מהן פנו ל'מגמת הגיל הרך', שבע מתוכן הצטרפו ל'מגמת יסוד', שתיים

הנוכחי הוא 92. כמו כן, אם בשנה שעברה די היה בהשגת 450 נקודות בפסיכומטרי, השנה נדרשים התלמידים להשיג לפחות 475 נקודות כדי להשתלב בלימודי ההוראה. ואם עד לא מכבר רף הכניסה של 'ציון ההתאמה' היה 500, כיום הוא 525.

אם הדברים אמורים לגבי כלל מערכת החינוך הממלכתית הרי שבעניין החינוך הממ"ד על-אחת-כמה-וכמה. הסיבה לכך פשוטה מאוד: בחינוך הממלכתי הכללי קיים מחסור במועמדים להוראה ועל כן משרד-החינוך נכון להתפשר ולהתגמש בדרישות הסף שהוא מציג. לעומת זאת במערכת החינוך הממ"ד, המצב הפוך. כאן הביקוש גובר על ההיצע. יש הרבה יותר מועמדים להוראה מאשר משרות פנויות ולפיכך דרישות משרד-החינוך תקיפות וחד-משמעיות.

לכאורה, יש היגיון רב מאחורי דרישות משרד-החינוך, המבקש לנפות את המועמדים ניפוי אחר ניפוי ולהציע לתלמידי ישראל את נבחרת המורים המשובחת ביותר.

לא רק 'תעסוקה'

אלא שבנקודה הזאת בדיוק קוראים אנשי חינוך וותיקים ומנוסים תיגר על גישת משרד-החינוך. לטענתם, אין זה נכון להעריך את סיכויי של התלמיד להיות בעתיד מורה טוב אך ורק על בסיס רמת ציוניו במבחני הבגרות ובבחינה הפסיכומטרית. ראשית, משום שלא-תמיד הציונים במבחנים משקפים אל-נכון את יכולותיו האמיתיות של התלמיד. ושנית, לפעמים אישיותו של התלמיד, כמו גם מטענו הרוחני והמוסרי, עשויים להוות גורם בעל משקל מכריע יותר מהגורם ההישגי, בכל הקשור לסיכויי להצליח בהוראה.

למעשה, גם משרד-החינוך מכיר בעובדה שציונים נמוכים לא-תמיד משקפים את הפוטנציאל האמיתי של התלמיד. משום כך הוא מאפשר למוסדות להכשרת מורים, לקלוט מכסה מצומצמת ביותר של תלמידים 'חריגים', כלומר כאלו שלא צלחו את בחינות-הסף.

רוב המוסדות מקבלים בהשלמה את ההגבלות שמטיל משרד-החינוך בעניין זה. למעשה, גם הם מעוניינים לקלוט את המיטב שבמיטב ועל כן אין להם עניין לנהוג לפנים משורת-הדין ולאפשר לתלמידים שלא הציגו הישגים לימודיים מרשימים, להתקבל לשורותיהם ולהשתלב

היום הן מורות מצטיינות

התלמידה בכל־זאת מעוניינת לפנות למסלול הוראה במכללה. בחנו היטב את המסלול האישי שלה על־פי הפרמטרים שציינתי לעיל והגענו למסקנה שיש לה פוטנציאל. זימנו אותה לריאיון חוזר והיא הודיעה לנו כי מכאן והלאה בכוונתה לקחת את עצמה בידים. ואכן, בתוך זמן לא־רב השלימה התלמידה את שלוש הבחינות החסרות ואף ניגשה פעם נוספת לבחינה הפסיכומטרית, הפעם היא עברה אותה בהצלחה. אפשר לומר כי התלמידה הזאת ביצעה תפנית אישית ממש ברגע האחרון. כיום אנחנו מביטים עליה וחשים סיפוק רב. היא אכן לא אֶכְזָבָה. כמו הסיפור הזה ישנם עוד רבים. ו"בעצם", אומרת הגב' הבר, "כמעט כל התלמידות שהתקבלו במסגרת מכסת ה'חריגות' הינן סיפורי־הצלחה".

מול אלה ישנם גם, בשוליים, אי־אלו מקרים הגורמים "צביטה בלב", כהגדרת הגב' הבר. כזה הוא סיפורה של תלמידה מבית לא חב"די, שהתקבלה למכללה

תפנית ברגע האחרון

מסלול קבלת תלמידות אלו מחייב תהליך בחינה של ועדת־קבלה מיוחדת, הכוללת בין השאר את המחנכת של התלמידה בכיתה י"ב.

"אנחנו משקללים נתונים רבים כמו ה־E.Q. (אינטליגנציה רגשית) של התלמידה, אישיותה, רמת היראת־שמים וההנהגה החסידית שלה, מידת השתתפותה בפעילות של הארגונים החסידיים (דוגמת 'בת מלך'), הצלחתה כמדריכה או כמרכזת בקייטנות בחודשי הקיץ ועוד", אומרת הגב' הבר.

באמתחתה של הגב' הבר לא־מעט סיפורים משמחים המאששים את התזה שבבסיס עבודת המחקר שלה.

"אל שולחנו הגיע עניינה של תלמידה שסיימה את התיכון עם חסר של שלוש בחינות־בגרות ולאחר שלא עמדה גם בבחינה הפסיכומטרית. נודע לנו כי

נוספות לומדות ב'מגמת החינוך המיוחד' והחמש הנותרות ב'מגמת חטיבת ביניים'. 19 מתוכן נמצאות כבר עתה בשלב של סיום כל חובותיהן הנדרשים לקבלת תואר – הישג נכבד ללא־ספק.

אם ניכנס לרזולוציה גבוהה יותר, יתברר לנו מעיון בטבלת הנתונים שריכזה הגב' הבר, כי בעבודה־המעשית שלהן השיגו חמש מבין ה־22 ממוצע ציונים גבוה מ־90; ממוצע הציונים של 12 תלמידות נוספות נע בין 85 ל־89; ואילו חמש תלמידות הגיעו לממוצע (נמוך יותר אך מכובד גם־כן) הנע בין 80 ל־84.

נתונים מרשימים נוספים לגבי 22 התלמידות שהתקבלו באופן חריג למכללה בשנת תשס"ז, מצביעים על כך ש־17 מתוכן כבר השתבצו בפועל בעבודת הוראה (בשלב הסטאז'). כמו־כן, בהערכה המסכמת המתייחסת למידת התאמת התלמידות למקצוע ההוראה, קיבלו 20 מהן הערכה חיובית ושתיים אף הוגדרו מצטיינות!

שנה א'	מס' התלמידות שנכללו במדגם				לקראת סיום	קבלו תעודה	ממוצע ציון עבודה מעשית			ממוצע ציון כללי			הערכה מסכמת - התאמה להוראה	
	ר	יסוד	חנ"מ	חטי"ב			+90	85-89	80-84	85-89	80-84	70-90	מצטיינת	חיוני
ס"ה	25 (28)				11	4	9	8	8	6	17	2	8	22
	5	9	3	8										
ס"ו	17				9	1	6	7	3	2	8	7	1	15
	3	13	-	1										
ס"ז	22				19	לומדות בשנה ד' בתש"ע	5	12	5	9	12	1	2	20
	8	7	2	5										
ס"ח	64				39	5	20	27	16	10	37	17	6	57
	16	29	5	14										

"הגישה שלנו מושתתת, כמובן, על אין-ספור מכתבים ושיחות-קודש של הרבי אשר בהם הביע את רצונו הק', שכל בת חב"דית המוכשרת לכן, תשתלב בהוראה. הרבי ראה בכך שליחות עליונה שתועלתה כפולה - הן לתלמידה-מורה עצמה והן לכלל ישראל"

17 מתוכן כבר השתבצו בפועל בעבודת הוראה (בשלב הסטאז'). כמו כן, בהערכה המסכמת המתייחסת למידת התאמת התלמידות למקצוע ההוראה, קיבלו 20 מהן הערכה חיובית ושתיים אף הוגדרו מצטיינות!

"בתוך זמן לא-רב השלימה התלמידה את שלוש הבחינות החסרות ואף ניגשה פעם נוספת לבחינה פסיכומטרית, הפעם היא עברה אותה בהצלחה. אפשר לומר כי התלמידה הזאת ביצעה תפנית אישית ממש ברגע האחרון. כיום אנחנו מביטים עליה וחשים סיפוק רב"

תלמידות 'חריגות' שנקלטו בשלוש השנים האלה. 39 מהן קרובות להשלמת כל חובותיהן לקראת קבלת תואר. חמש מתוכן סיימו בהצלחה את המסלול כולו וכבר מחזיקות בידיהן תעודות-הוראה.

78 אחוז מקרב התלמידות הנ"ל משובצות בפועל בעבודות הוראה. רובן (57 אחוז) שילבו במהלך לימודיהן שליחות חינוכית בבתי-ספר של שלוחי חב"ד בחו"ל. 89 אחוזים מהתלמידות 'חריגות' בשלוש השנים הנזכרות, זכו להגדרה חיובית באשר למידת התאמתן להוראה. כמעט 10 אחוזים מהן הוגדרו 'מצטיינות'.

האם הנתונים שמציגה הגב' הבר במחקרה יסייעו למכללת 'בית רבקה' לשכנע את משרד-החינוך להגמיש את תנאי הסף או, לחילופין, להגדיל את מכסת ה'חריגות' למכללת 'בית רבקה' שהוכיחה כושר מיון וחיזוי מעבר לצינוני הכניסה? - ימים יגידו. ■

תודות לגב' שלומית נפרסטרק
שסייעה רבות באיסוף הנתונים

באופן חריג.

"ראינו חשיבות עליונה לבוא לקראתה ולקבל אותה לשורותינו הן מפני שסברנו שהיא מתאימה להוראה והן מתוך רצון לחזק את בניין אישיותה להמשך דרכה בחיים", אומרת הגב' הבר. "ואכן, שלוש שנים היא למדה היטב והוכיחה את עצמה. אך בשנה הרביעית היא החליטה מסיבה כלשהי לפרוש מהמסלול. כאב הלב במקרה שלה הינו כפול: ראשית, עליה עצמה. מצער מאוד שאחרי השקעה שלה ושלנו במשך שלוש שנים היא החליטה לעזוב. ושנית, התברר למפרע שהיא תפסה את מקומה של תלמידה אחרת שהיינו שמחים לקבל במסגרת המכסה - ולא יכולנו".

ימים יגידו

הנה עוד כמה נתונים מעבודת המחקר של הגב' הבר המתייחסת למחזורים שבין השנים תשס"ה ותשס"ז. מדובר ב-64

הערות	יציאה לשליחות			עובדות בהוראה		
	חלקית	לא יצאה	יצאה	לא ידוע	לא	כן
3 תל' עזבו בסוף שנה א' - לא נכנסו למדגם	1	13	11		5	20
התל' שקיבלה 65 בעבודה מעשית גם צברה חובות לימודיים רבים ועזבה בתום שנה ג'		6	11	2	2	13
		7	15	80% משובצות בסטאז'		
					5	17
	1	26	37	2	12	50